

Tartalom

Bevezetés.....	2
Módszertani leírás a kis- és középvállalkozások új szempontok figyelembevételével történő adat-előállításához	2
Összefoglalás	5
A működő kis- és középvállalkozások száma, szervezeti jellemzői	7
Gazdálkodási formák.....	8
Ágazati jellemzők	9
A vállalkozások gazdálkodásának jellemzői.....	10
Az árbevétel alakulása.....	11
Bruttó hozzáadott érték	13
Beruházás	15
Foglalkoztatás.....	19
Megjegyzések.....	22

Jelmagyarázat

Elérhetőségek

Bevezetés

Magyarországon a kis- és középvállalkozások (kkv) fogalmának meghatározását, fejlődésük támogatását a 2004. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: kkv-törvény, kkvtv.) szabályozza, amely a 2003/361/EK rendelkezéseit emelte át a magyar jogrendszerbe. Eszerint azon szervezetek sorolhatók a kkv-k közé, amelyek összes foglalkoztatotti létszáma nem éri el a 250 főt, valamint éves nettó árbevételük 50 millió eurónál alacsonyabb forintösszeg, vagy a mérlegfőösszegük legfeljebb 43 millió eurónak megfelelő forintösszeg. Nem tekinthető továbbá kkv-nak az a vállalkozás, amelyben az állam vagy az önkormányzat közvetlen vagy közvetett tulajdoni részesedése – tőke vagy szavazati jog alapján – külön-külön vagy együttesen meghaladja a 25%-ot, illetve a vállalkozás kapcsolati viszonyain alapuló konszolidált létszám-, árbevétel- és mérlegfőösszeg-adatok meghaladják a fenti értékeket.

Jelenleg a statisztikai lehatárolás a nemzetközi gyakorlatban kizárólag létszám-kategória szerint történik, az Eurostat (az Európai Unió statisztikai hivatala) az adatok nemzetközi összehasonlíthatósága érdekében a 10 fő alatti szervezeteket mikrovállalkozásnak, a 10–49 főt foglalkoztatókat kisvállalkozásnak, az 50–249 fővel működő szervezeteket középvállalkozásnak tekinti. Hivatalunk honlapján szintén elérhetőek a vállalkozások éves teljesítménymutatói között létszámkategóriás bontású adatok.

A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) ugyanakkor fontos céljának és feladatának tekinti, hogy előállítsa a „valódi” kkv-adatokat, azért, hogy a fejlesztési céloknak jobban megfelelő képet tudjon mutatni a kkv-szektor működéséről. A hazai törvény és az uniós jogszabály közös célja, hogy a kkv szervezeti formához kapcsolódó előnyöket csak a „valódi” kkv-k vehessék igénybe, egymással különböző módon összekapcsolódó nagyszervezetek ne. Módszertani fejlesztésünk révén a valóságot jobban bemutató, pontosabb adatok állnak majd rendelkezésre, amelyek lehetővé teszik a valós kkv-szektorra vonatkozó, tényeken alapuló döntéshozatalt.

Az új módszertan szerinti adatok 2013. tárgyévétől állnak rendelkezésre. A tulajdonlásra, a függetlenségi (önállósági) kritérium meghatározására és a kkv-státusra vonatkozó adatok új, a KSH számára korábban nem elérhető adatforrásból származnak, így a visszavezetés csak addig az időpontig lehetséges, amikortól ezek az információk rendelkezésre állnak. Ugyanakkor ki kell emelni, hogy más uniós országok jelenleg nem rendelkeznek a hivatalunk által publikálthoz hasonló kkv-statisztikával, ezért az adatok nemzetközi összehasonlíthatósága egyelőre nem biztosított.

Jelen kiadványban közzétesszük az új módszertan részletes leírását, valamint a 2013. és a 2014. évi végleges, illetve a 2015. évi előzetes adatokat.

A kiadvány célja, hogy képet adjon a hazai kis- és középvállalkozások helyzetéről, szervezeti jellemzőiről, gazdasági szerepükről, illetve a regionális különbségekről.

Módszertani leírás a kis- és középvállalkozások új szempontok figyelembevételével történő adat-előállításához

Az új módszertani megközelítésünknek az a célja, hogy a statisztikai hivatal számára elérhető adatokból **a jogszabály szerinti kkv-definícióhoz lehető legközelebbi lehatárolást** tudjunk alkalmazni, illetve az európai statisztikai rendszeren belül folytatott fejlesztésekkel egy időben, a kkv- (SME⁻¹) módszertan-aktualizálási feladatokkal párhuzamosan hivatalunk is lépéseket tegyen e törekvés teljesítése érdekében.

A kkv fogalmát úgy kell meghatározni, hogy kizárólag a kis, független/önálló szervezetek essenek ebbe a körbe.

Ennek a célnak megfelelően, a hazai és a nemzetközi kkv-jogszabályokhoz jobban illeszkedő módszertan kidolgozására az elérhető adminisztratív adatforrás kör bővülésének, valamint a cégbíróságtól származó közhiteles adminisztratív kapcsolati adatokat tartalmazó nyilvántartások fejlesztésének köszönhetően nyílt lehetőség 2013-tól. A törvényben a társas vállalkozások esetében a létszámkorlátok mellett

¹ *Small and medium-sized enterprises.*

pénzügyi (éves nettó árbevétel vagy mérlegfőösszeg) és önállósági kritériumok (állami vagy önkormányzati tulajdoni hányad, illetve a vállalkozás kapcsolati viszonyain alapuló konszolidált határértékek meghatározása) egyaránt a kkv-kör lehatárolási kritériumait képezik.

A kkv-kör létszám-kategória szerinti lehatárolása, valamint pénzügyi kritériumok szerinti korlátozása nem okozott technikai problémát. Az önállóság kérdésén belüli legjelentősebb akadály a kkv-törvény alapján a partner- és kapcsolt vállalkozásokra vonatkozó információk megszerzése, az erre épülő konszolidált adatok előállítása volt. Mivel az adatszolgáltatói terheket tovább nem növelhetjük, a kkv-kör pontosabb meghatározása az esetlegesen rendelkezésre álló **adminisztratív források** felhasználásával lehetséges.

Az új módszertan kidolgozásakor a következő szempontok mentén határoztuk meg a kkv-kört:

- 1) **Létszám:** azokat a szervezeteket vettük figyelembe, amelyek foglalkoztatotti létszáma legfeljebb 249 fő.
- 2) **Pénzügyi kritériumok:** a figyelembe vett vállalkozás árbevétele legfeljebb 50 millió euró, vagy mérlegfőösszege legfeljebb 43 millió euró lehet.
- 3) **Önállóság kritériuma:** erre vonatkozóan a jelenleg hozzáférhető, alább részletezett adminisztratív információkat használtuk fel:
  - a) A **jegyzett tőkével kapcsolatos adatok** átvehetők a társasági adóbevallásból. A kkv-törvény 3. § (4) bekezdése szerinti 25%-ot elérő állami és/vagy önkormányzati tulajdoni hányaddal rendelkező, 250 fő alatti szervezeteket ez alapján kizártuk a kkv-körből.
  - b) Kizártuk azokat a szervezeteket is, amelyeknek állami vagy önkormányzati szerv a végső tulajdonosuk. A **Magyar Nemzeti Bankkal (MNB)** folytatott egyeztetés alapján az Európai Parlament és a Tanács 549/2013/EU számú rendeletében foglaltaknak megfelelően (2.38 pont) felállított lista alapján ki tudtuk zárni a kkv-körből a kormányzat által irányított vállalatokat. Az MNB a lista összeállításakor azt vizsgálja, hogy az állam tulajdoni hányada 50% felett van-e az adott szervezet vonatkozásában. A listán szereplő cégek leányvállalatai szintén szerepelnek a listán, amennyiben esetükben is teljesül az 50% feletti kritérium.
  - c) Figyelembe vettük továbbá a '29-es számú társasági adóbevallásról a mikro-, kis-, illetve középvállalkozási státus besorolását (vagyis az arra vonatkozó információt, hogy az adott szervezet a kkvtv. alapján kkv-nak tekinti-e magát). Mivel a szervezetek általi önbesorolás nagy átfedést mutat a KSH által is potenciálisan kis- és középvállalkozásnak tekintett szervezetekkel, ezért az **adóbevalláson szereplő státusbesorolást elfogadjuk**. Azon szervezeteket, amelyek a jelzett forrás szerint kkv-nak minősülnek, mi is kkv-nak tekintjük. Az **üres kkv-státus** besorolású (2014-ben mintegy 47 ezer) társas vállalkozásokat (akik magukat nem vallották kkv-körbe tartozónak), amelyek a rendelkezésre álló információk szerint potenciálisan kkv-knak tekinthetők, tovább vizsgáltuk a cégbíróságtól származó kapcsolati adatok felhasználásával.
  - d) Kis- és középvállalkozásnak tekintjük azokat a gazdasági szervezeteket, amelyek nem tagjai vállalatcsoportoknak, mivel a cégbíróságtól származó közhiteles adminisztratív kapcsolati adatokban nincs nyilvántartva, hogy más gazdasági szervezet irányítása alatt állnának.
  - e) Jelenleg azokról a külföldi székhelyű szervezetekről, amelyek hazai kisservezetekhez kapcsolódnak, nem rendelkezünk egzakt, adminisztratív, vagy más forrásból származó megfelelő információval a konszolidált értékek meghatározásához, ezért – következő lépésként – a **külföldi kapcsolattal rendelkező szervezeteket kizártuk** a kkv-körből.
  - f) Az adminisztratív kapcsolati adatok alapján vállalatcsoportokat alakítottunk ki, amelyeknél az egyes vállalkozások létszám-, árbevétel-, mérlegfőösszeg-, jegyzett tőke- és központi kormányzat és a helyi önkormányzat által birtokolt jegyzett tőke értékét konszolidáltuk. Az egymáshoz kapcsolódó (külföldi kapcsolattal nem rendelkező) **potenciális kkv-k konszolidált adatainak** további vizsgálata alapján megállapítottuk, hogy melyek azok a belföldi vállalatcsoportok, amelyek ezek alapján kkv-nak minősülnek, illetve melyeket szükséges kizárni a kkv-körből.

A kkv-körön belül az alábbi megbontást fogjuk alkalmazni a kkv-törvénynek való jobb megfelelés érdekében:

Teljes kkv-kör: 250 fő alattiak, 50 millió euró árbevételig vagy 43 millió euró mérlegfőösszegig. Ebből:

1) mikrovállalkozás:

a) 0–9 fő maximum, 2 millió euró árbevételig és maximum 2 millió euró mérlegfőösszegig;

2) kisvállalkozás:

a) 0–9 fő, ahol az árbevétel és/vagy mérlegfőösszeg 2 és 10 millió euró között van (de egyik mutató értéke se haladja meg a 10 millió eurót),

b) 10–49 fő, maximum 10 millió árbevételig és maximum 10 millió euró mérlegfőösszegig;

3) középvállalkozás:

a) 0–49 fő és 10–50 millió euró árbevétel vagy 10–43 millió euró mérlegfőösszeg között van;

b) 50–249 fő, 50 millió euró árbevételig vagy 43 millió euró mérlegfőösszegig

A fenti átsorolások azért váltak szükségessé, hogy a hazai és nemzetközi jogszabályokkal összhangban minden kkv egyértelműen besorolható legyen valamelyik kategóriába.

1. tábla

A kkv-kör módosulása (nem pénzügyi vállalkozások)

	Megnevezés	2013	2014	2015 ^{a)}
	száma	614 834	637 429	680 166
Összes piaci tevékenységet végző szervezet	foglalkoztatotti létszáma	2 661 841	2 751 733	2 915 430
	árbevétele, millió forint	78 784 420	84 561 191	89 427 786
	bruttó hozzáadott értéke, millió forint	15 261 951	16 847 096	18 344 634
	száma	850	875	919
Foglalkoztatotti létszám miatt a kkv-körből kieső szervezetek (249 fő felettiek)	foglalkoztatotti létszáma	723 730	755 748	820 999
	árbevétele, millió forint	32 944 750	34 961 632	37 589 091
	bruttó hozzáadott értéke, millió forint	6 907 473	7 646 167	8 462 426
	száma	613 984	636 554	679 247
Korábbi módszertan (a kkv-kör lehatárolása a nemzetközi gyakorlatban)	foglalkoztatotti létszáma	1 938 111	1 995 985	2 094 431
	árbevétele, millió forint	45 839 670	49 599 559	51 838 695
	bruttó hozzáadott értéke, millió forint	8 354 478	9 200 929	9 882 208
	száma	465	496	494
Gazdálkodási forma, illetve pénzügyi kritériumok (árbevétel és mérlegfőösszeg) miatt a kkv-körből kieső szervezetek	foglalkoztatotti létszáma	12 221	13 897	13 924
	árbevétele, millió forint	6 941 120	7 563 358	7 370 575
	bruttó hozzáadott értéke, millió forint	644 298	686 390	668 696
	száma	4 053	4 143	4 337
Önállósági kritériumok miatt a kkv-körből kieső szervezetek	foglalkoztatotti létszáma	104 989	111 210	128 225
	árbevétele, millió forint	4 881 723	5 764 184	6 558 782
	bruttó hozzáadott értéke, millió forint	948 541	1 180 678	1 333 346
	száma	609 466	631 915	674 416
Kkv-k az új módszertan szerint	foglalkoztatotti létszáma	1 820 901	1 870 878	1 952 282
	árbevétele, millió forint	34 016 827	36 272 017	37 909 338
	bruttó hozzáadott értéke, millió forint	6 761 639	7 333 861	7 880 166
	száma	99,3	99,3	99,3
Új/régi módszertan, %	foglalkoztatotti létszáma	94,0	93,7	93,2
	árbevétele, millió forint	74,2	73,1	73,1
	bruttó hozzáadott értéke, millió forint	80,9	79,7	79,7

^{a)} Előzetes adatok.

Az új módszertani lehatárolás alapján mindhárom vizsgált évben a kis- és középvállalkozások körébe tartozó szervezetek számában minimális, 0,7 százalékpontos csökkenés történt a létszám-kategória szerint számítottakhoz képest. Ugyanakkor a kkv-körben foglalkoztatottak aránya némileg nagyobb mértékben, mintegy 6,0–6,8 százalékponttal csökkent az egyes években. Mivel a módszertani fejlesztés következtében a magasabb árbevétellel rendelkező 250 fő alatti szervezetek estek ki a kkv-körből, ezért az árbevételt és bruttó hozzáadott értéket tekintve az adatokban erőteljesebb csökkenés következett be (árbevétel: 25,8–26,9 százalékpont, bruttó hozzáadott érték: 19,1–20,3 százalékpont).

Emellett 2014. tárgyévtől módszertani változtatások következtében a nonprofit gazdasági társaságok is bekerültek megfigyelési körünkbe. Míg 2014-ben csupán egyedi szinten (az adott év folyamán vállalkozási szektorból nonprofit szférába átkerülő szervezetek) vontunk be néhány nonprofit gazdasági társaságot, addig 2015. tárgyévtől 49 fő foglalkoztatotti létszám felett figyeljük meg ezen szervezeteket, illetve 3, a nonprofit gazdasági társaságokon belül döntő súllyal rendelkező nemzetgazdasági ágban (vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmérséklés – E ág, oktatás – P ág és humán egészségügyi, szociális ellátás – Q ág) 3 fő foglalkoztatotti létszámtól vontuk be a megfigyelésbe a nonprofit gazdasági társaságokat. A jelzett körben a nonprofit gazdasági társaságokat vállalkozásnak tekintjük, így szükségszerűen ezek a szervezetek is besorolódnak a többi adatuk alapján a megfelelő kkv-kategóriába. A nonprofit gazdasági társaságok bevonásával a kkv-k szervezetszáma alig nőtt, viszont bevonásuk közel 22 ezer főt érintett a foglalkoztatotti létszám tekintetében.

Összefoglalás

A kiadvány a 2004. évi XXXIV. törvényben meghatározott kis- és középvállalkozásokkal kapcsolatban nyújt információt a felhasználóknak.

A működő vállalkozások döntő része továbbra is a kis- és középvállalkozások kategóriájába tartozik. A működő vállalkozások száma mindegyik vállalati kategóriában nőtt az előző évhez képest, leginkább (mintegy 60 ezerrel) a mikrovállalkozások száma. A nem kkv-körbe tartozó szervezetek száma kisebb mértékben nőtt (2,7–4,3%), mint a kkv-körbe tartozóké (3,7–6,7%). A működő kis- és középvállalkozásokat erőteljes területi koncentráció jellemzi: Közép-Magyarország súlya kiemelkedő, tízből 4 szervezet itt található.

A szervezetszám tekintetében minden régióban mikrovállalkozások dominálnak, országos szinten a vállalkozások több mint 94%-a ilyen. A kkv-k tevékenységi struktúrájában a szolgáltatások szerepe a meghatározó.

A kis- és középvállalkozások együttesen mindhárom megfigyelt évben közel hasonló nettó árbevételt (2013-ban 34 017 milliárd, 2014-ben 36 272 milliárd, 2015-ben 37 909 milliárd forint) értek el Magyarországon. Egy szervezet átlagosan 55,8–57,4 millió forintot realizált, ami a vállalkozás méretkategóriájának növekedésével nagyságrendekkel emelkedik.

A kis- és középvállalkozások 2013-ban 6762, 2014-ben 7334, 2015-ben 7880 milliárd forint bruttó hozzáadott értéket hoztak létre. 2014-ben a kkv-k hozzáadott értéke – folyó áron – 8,5, 2015-ben 7,4%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest.

Az árbevételhez és a hozzáadott értékhez képest csekélyebb jelentőséggel bírnak a kis- és középvállalkozások által eszközölt beruházások a vizsgált időszakban: a kkv-k a nemzetgazdaság összes beruházásának átlagosan mintegy 24,9%-át valósították meg, illetve a vállalkozások összes beruházásában sem meghatározó a szerepük, a három év átlagában mintegy 34,8%-os a részarányuk.

A kkv-körben foglalkoztatottak aránya (2015-ben 68,1%) az összes nem pénzügyi főtevékenységű – nonprofit gazdasági társaságokat nem tartalmazó – vállalkozási körhöz viszonyítva 2014-ben 0,3 százalékponttal csökkent, 2015-ben nem változott a megelőző évhez képest.

2. tábla

A kis- és középvállalkozások kiemelt adatai

Év	Régió	Kis- és közép- vállal- kozások száma	Egy kis- és középvállalkozásra jutó			
			árbevétel	bruttó hozzáadott érték	beruházás	foglalkoz- tatottak száma, fő
2013	Közép-Magyarország	255 296	66 669	13 137	1 647	3,00
	Közép-Dunántúl	59 072	47 243	10 029	1 935	2,94
	Nyugat-Dunántúl	59 096	48 351	10 607	2 078	3,00
	Dél-Dunántúl	49 172	41 469	8 491	1 954	2,83
	Észak-Magyarország	50 047	40 016	8 629	1 721	2,81
	Észak-Alföld	68 759	52 255	9 673	2 175	3,04
	Dél-Alföld	68 024	54 594	9 909	2 327	3,15
	Ország összesen	609 466	55 814	11 094	1 883	2,99
2014	Közép-Magyarország	265 964	67 698	13 205	1 934	2,97
	Közép-Dunántúl	60 726	49 882	11 206	2 496	2,94
	Nyugat-Dunántúl	61 053	51 143	11 603	2 423	2,99
	Dél-Dunántúl	50 567	42 829	8 976	2 355	2,80
	Észak-Magyarország	51 265	42 614	9 392	1 982	2,80
	Észak-Alföld	72 134	53 371	10 447	2 360	3,00
	Dél-Alföld	70 206	55 764	10 597	2 605	3,10
	Ország összesen	631 915	57 400	11 606	2 196	2,96
2015 ^{a)}	Közép-Magyarország	282 796	67 300	13 533	2 114	2,93
	Közép-Dunántúl	65 590	47 181	11 108	2 314	2,84
	Nyugat-Dunántúl	65 652	48 882	11 305	2 088	2,87
	Dél-Dunántúl	53 964	43 278	8 901	2 026	2,74
	Észak-Magyarország	53 742	42 318	9 386	1 808	2,73
	Észak-Alföld	77 206	51 032	10 359	2 126	2,95
	Dél-Alföld	75 466	53 319	10 571	2 076	3,01
	Ország összesen	674 416	56 211	11 684	2 097	2,89

^{a)} Előzetes adatok.

A működő kis- és középvállalkozások száma, szervezeti jellemzői

A Magyarországon működő vállalkozások döntő része a kis- és középvállalkozások (kkv) kategóriájába tartozik. Szerepük egyaránt jelentős az ország jövedelemtermelésében, valamint a foglalkoztatásban. 2013 és 2015 között a kis- és középvállalkozások száma jelentősen, 65 ezerrel nőtt.

3. tábla

A működő vállalkozások száma kkv-kategória szerint

Régió	2013	2014	2015 ^{a)}	Változás az előző évhez képest, %	
				2014	2015
Mikrovállalkozás	575 308	596 502	637 259	3,7	6,8
Kisvállalkozás	29 197	30 372	32 013	4,0	5,4
Középvállalkozás	4 961	5 041	5 144	1,6	2,0
Összes kkv	609 466	631 915	674 416	3,7	6,7
Nem kkv-körbe tartozó vállalkozások	5 368	5 514	5 750	2,7	4,3
Összes vállalkozás	614 834	637 429	680 166	3,7	6,7

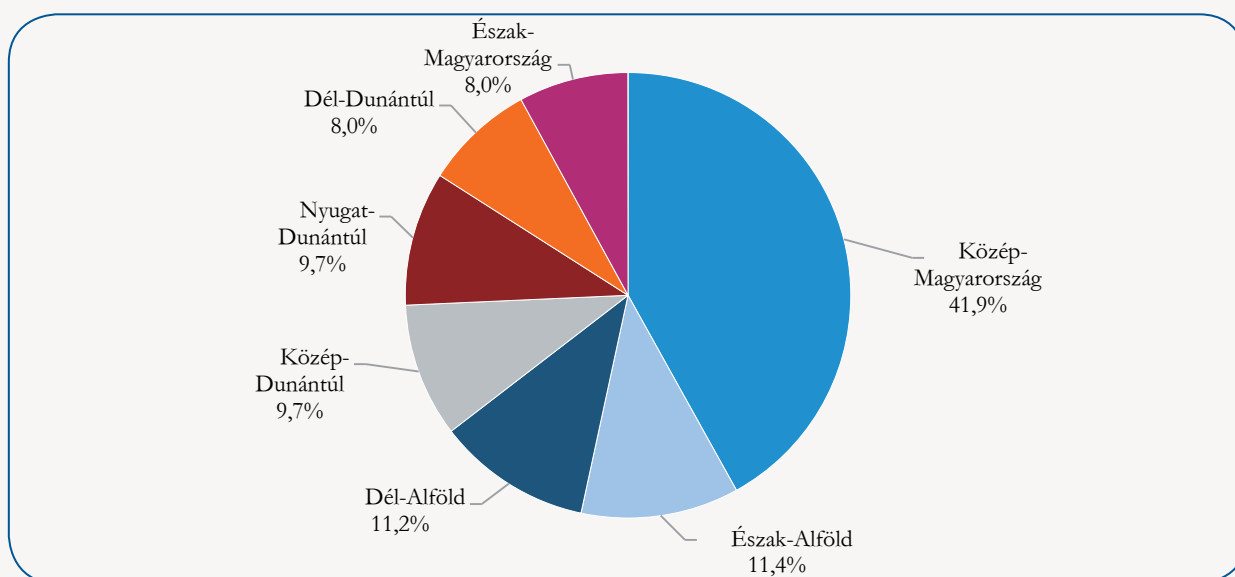
^{a)} Előzetes adatok.

A működő vállalkozások száma mindegyik vállalati kategóriában nőtt, leginkább (mintegy 60 ezerrel) a mikrovállalkozásoké. A nem kkv-körbe tartozó szervezetek száma kisebb mértékben emelkedett, mint a kkv-körbe tartozóké.

A kkv-kon belül a mikrovállalkozások részaránya minden évben 94,4–94,5% volt, a kisvállalkozásoké 4,7 és 4,8% közötti, míg a középvállalkozások mindhárom évben 0,8%-ot képviseltek a teljes kkv-körön belül. Fontos kiemelni, hogy a kisvállalkozások és a középvállalkozások között is találhatóak 0–9 fős szervezetek, amelyek a módszertani leírásnál részletezett indokok (árbevétel- és/vagy mérlegfőösszeg-adatok) miatt kerültek át eggyel vagy kettővel „magasabb” kategóriába, illetve akár ki is kerülhettek a kkv-körből. A feljebb léptetés következtében 2013-ban és 2014-ben körülbelül 4400 0–9 fős szervezet került át a kisvállalkozások közé, míg ugyanez az adat 2015-ben 4600 volt. A kkv-körön belül középvállalkozások közé mindhárom évben nagyjából 1300 0–49 fős szervezet került át.

1. ábra

A kis- és középvállalkozások számának megoszlása régiók szerint, 2015

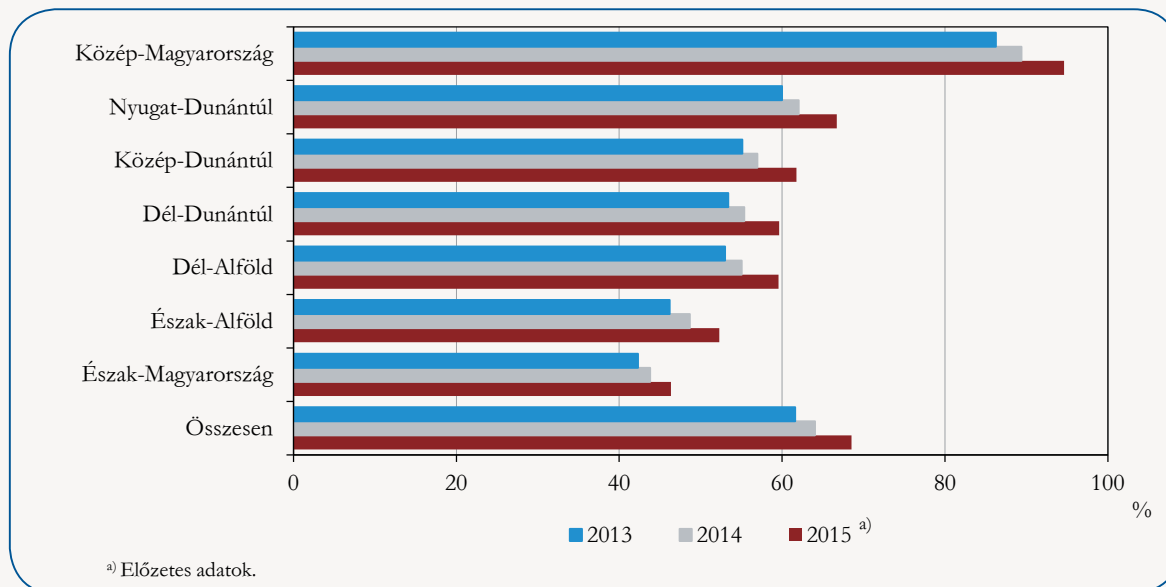

A működő kis- és középvállalkozásokat erőteljes területi koncentráció jellemzi. Közép-Magyarország súlya kiemelkedő, tízből 4 szervezet itt található, a többi régió részesedése 8,0–11,4% között mozgott 2013 és 2015 között.

Az ezer lakosra jutó kkv-k száma 2013-ban volt a legkevesebb (61,6), majd 2015-ig folyamatosan nőtt (68,5). Az egyes régiókat tekintve minden régióban emelkedett a kkv-k „sűrűsége”. A területi koncentráció az ezer lakosra jutó kkv-k számánál szintén tetten érhető, az országos átlagot egyedülként meghaladó Közép-Magyarországon 2013-ban ezer lakosra 86,3 kkv jutott, ez az adat 2015-re 94,6-ra nőtt. Az arányszám minden évben Észak-Magyarországon volt a legalacsonyabb (42,3–46,4). Az országos átlaghoz legközelebb Nyugat-Dunántúl adata esik (60,0–66,7).

2. ábra

Ezer lakosra jutó kis- és középvállalkozások száma

Az ezer lakosra jutó kkv-k száma 2013-ban volt a legkevesebb (61,6), majd 2015-ig folyamatosan nőtt (68,5). Az egyes régiókat tekintve minden régióban emelkedett a kkv-k „sűrűsége”. A területi koncentráció az ezer lakosra jutó kkv-k számánál szintén tetten érhető, az országos átlagot egyedülként meghaladó Közép-Magyarországon 2013-ban ezer lakosra 86,3 kkv jutott, míg ez az adat 2015-re 94,6-re nőtt. Az arányszám minden évben Észak-Magyarországon volt a legalacsonyabb (42,3–46,4). Az országos átlaghoz legközelebb Nyugat-Dunántúl adata esik (60,0–66,7).

Gazdálkodási formák

Módszertani változtatások következtében 2014. tárgyévtől a nonprofit gazdasági társaságok is bekerültek megfigyelési körünkbe. Míg 2014-ben csupán egyedi szinten (az adott év folyamán vállalkozási szektorból nonprofit szférába átkerülő szervezetek) vontunk be néhány nonprofit gazdasági társaságot, addig 2015. tárgyévtől 49 fő foglalkoztatotti létszám felett figyeljük meg ezen szervezeteket, kivéve a nonprofit gazdasági társaságokon belül döntő arányt jelentő nemzetgazdasági ágakban (vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés – E ág, oktatás – P ág és humán egészségügyi, szociális ellátás – Q ág), ahol 3 főtől történik a megfigyelés. A jelzett körben a nonprofit gazdasági társaságokat vállalkozásnak tekintjük, így szükségszerűen ezek a szervezetek is besorolódnak a többi adatuk alapján a megfelelő kkv-kategóriába.

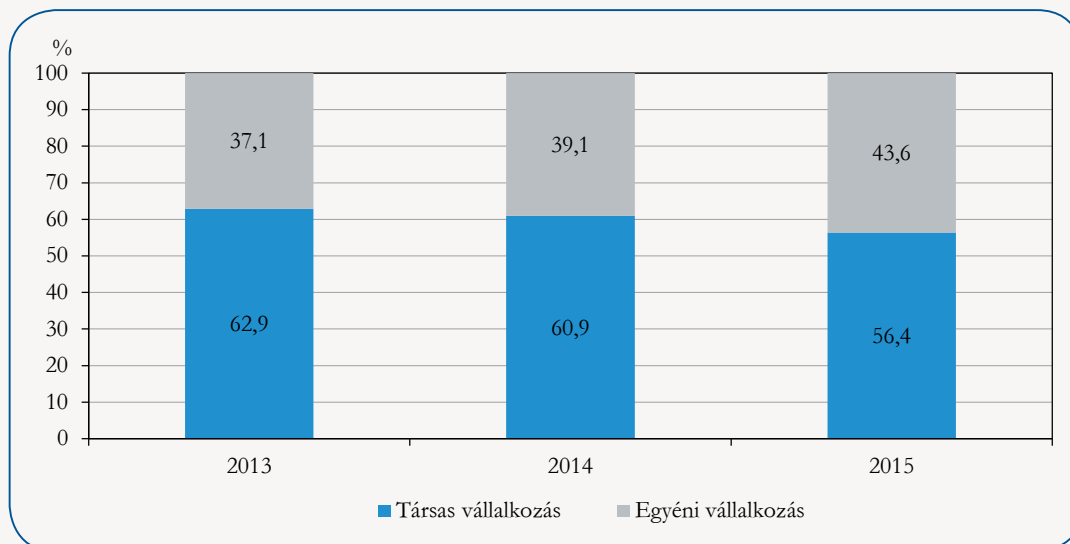
2013-ban a működő kkv-k 62,9%-a társas, 37,1%-a egyéni formában tevékenykedett, míg 2014-ben a társas és nonprofit gazdasági társaság együttes aránya 60,9, az egyénié aránya 39,1% volt. 2015-ben az egyéni vállalkozások részaránya tovább nőtt (43,6%), a társas vállalkozásoké csökkent (56,3%), a nonprofit gazda-

sági társaságoké pedig 0,1% volt. A Budapestet is magába foglaló Közép-Magyarország kivételével az egyéni vállalkozások aránya mindhárom évben minden régióban felülmúlta az országos átlagot. Közép-Magyarországon – a fővárosi koncentráció miatt – a társas vállalkozások aránya kiemelkedő: 2013-ban és 2014-ben meghaladta a 75%-ot, és 2015-ben is közel 70%-os volt, míg a többi régióban az egyéni és társas vállalkozások aránya kiegyenlítettébb.

3. ábra

A kis- és középvállalkozások számának megoszlása gazdálkodási forma szerint

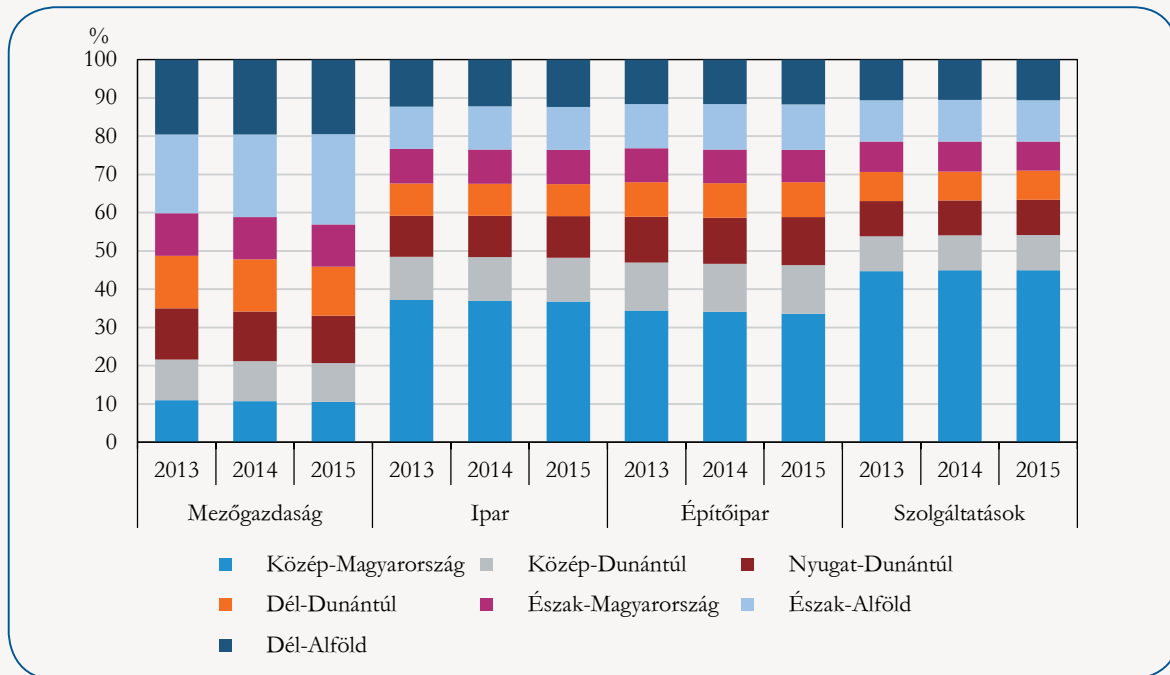
2013 és 2015 között országosan a társas vállalkozási formában működő kkv-k 90,7–91,5%-a, az egyénié 99,4–99,5%-a a mikrovállalkozások közé tartozott. A kisvállalkozások körébe az előbbieket 7,2–8,0%-a, az utóbbiak 0,5–0,6%-a tartozott, attól függően, hogy melyik évet vizsgáltuk. A társas vállalkozások közül a középvállalkozások száma minden évben 4900 és 5000 közé esett, az egyéni vállalkozásoké pedig 42 vagy 43 volt a középvállalkozások között.

Ágazati jellemzők

A kkv-körbe tartozó, valamint a kkv-körön kívül eső vállalkozások ágazati szerkezete jelentősen különbözik. Míg utóbbiak elsősorban ipari vagy építőipari tevékenységet végeznek (B–F ágak – ezekben a nemzetgazdasági ágakban tevékenykedett a nem kkv-körbe tartozó vállalkozások 30,1–31,5%-a), addig a vizsgált három évben a működő kis- és középvállalkozások döntő része (körülbelül 80%-a) szolgáltató (G–S) nemzetgazdasági ágban működött. Mindhárom évben körülbelül egyötödük a kereskedelem, gépjárműjavítás (G ág), 16–18%-uk a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység gazdasági ágakba (M ág) tartozott. Emellett az ipar, valamint az építőipar szerepe (B–F ágak) volt még hangsúlyos, a szervezetek együttesen 16,6–17,1%-a tartozott ezen nemzetgazdasági ágakba. Előbbieken kívül további 3 területen működött mindhárom vizsgált évben 30 ezernél több kis- és középvállalkozás: az információ, kommunikációban (J ág), az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenységben (N ág), valamint az egyéb szolgáltatásban (S ág).

A mezőgazdaság kivételével minden ágazatban a közép-magyarországi székhelyű szervezetek vannak többségben, dominanciájuk főként a szolgáltatások területén, ezen belül is az információ, kommunikáció (J ág), az ingatlanügyletek (L ág), a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység (M ág), illetve a művészet, szórakoztatás, szabad idő (R ág) esetében kiemelkedő. A mezőgazdasági tevékenységet folytató cégek aránya Észak-Alföldön mindhárom vizsgált évben meghaladta és Dél-Alföldön is majdnem elérte a 20%-ot.

A kis- és középvállalkozások számának regionális megoszlása összevont gazdasági ágak szerint

A vállalkozások méretkategóriájának emelkedésével a mezőgazdaság, valamint az ipar és az építőipar együttes súlya folyamatosan nő. A mikrovállalkozások közel ötöde, a kisvállalkozások 35, a középvállalkozások már több mint 43%-a tartozott ide. Területi összehasonlításban Közép-Magyarországon a termelő ágazatok együttes aránya az országos átlagnál alacsonyabb, ugyanis a szolgáltató szektor súlya e térségben mindhárom kkv-kategóriában jóval nagyobb az átlagosnál.

Minden nemzetgazdasági ágban a mikrovállalkozások dominanciája érvényesül, de az egyes gazdasági területek közötti megoszlás tekintetében lényegesek a különbségek: az oktatási tevékenységet folytatók (P ág), a humán egészségügyi, szociális ellátást nyújtók (Q ág), az egyéb szolgáltatást nyújtók (S ág), a művészet, szórakozás, szabadidős (R ág) tevékenységű szervezetek között, valamint a szakmai, tudományos műszaki tevékenység (M ág) területén a legnagyobb (mindhárom évben meghaladta a 97%-ot), a magasabb tőke- és humán erőforrás-igénnyel rendelkező iparban pedig a legkisebb (88,0–88,3%) a mikrovállalkozások részaránya.

A vállalkozások gazdálkodásának jellemzői

A vállalkozások gazdasági szerepét többek között az árbevétel, a hozzáadott érték nagysága, a beruházási aktivitás és a foglalkoztatottak létszáma jelzi. A kibocsátás és a folyó termelő felhasználás különbségéből származtatott bruttó hozzáadott érték a gazdálkodás eredményességét mutatja. A nyereséges működés biztosítja ugyanis a vállalkozások hosszú távú fennmaradását. A hatékonyság és a termelékenység javítása, a fogyasztói igények és a minőségi elvárások maradéktalan teljesítése a befektetett eszközök folyamatos megújítását igényli. A beruházások volumene és összetétele ily módon befolyásolhatja a vállalkozások jövőbeni gazdasági teljesítőképességét. Mindezek meghatározzák a sikeres működéshez szükséges foglalkoztatott létszám nagyságát, ami az üzleti lehetőségek és a végzett tevékenység alapján jelentősen különbözik.

Az árbevétel alakulása

A kis- és középvállalkozások együttesen 2013-ban 34,0 ezer milliárd, 2014-ben 36,3 ezer milliárd, 2015-ben 37,9 ezer milliárd forintnyi árbevételt realizáltak Magyarországon. Az emelkedő árbevétel-tömeg ellenére 2013 és 2015 között a kkv-k részesedése a teljes vállalászási szektor által elért értékből kismértékben, 43,2%-ról 42,4%-ra csökkent. Annak ellenére, hogy a szervezetek túlnyomó többségét a kkv-k alkotják, részesedésük az árbevételből régióként számottevően különbözött. Dél-Dunántúlon és a két alföldi régióban mindhárom vizsgált évben 52,3–60,6% közötti volt a kkv-k árbevételaránya a teljes vállalászói kör árbevételéhez viszonyítva. Ugyanez az arány Közép-Dunántúl esetében mindössze 33,8–35,3% volt.

2013 és 2015 között minden régióban és országosan is nőtt a kkv-k nettó árbevétele. Nemzetgazdaság szintjén a kkv-k 2014-ben 6,6, 2015-ben 4,5%-kal több árbevételt realizáltak. A régiókat tekintve a legszámottevőbb növekedés 2014-ben Nyugat-Dunántúlon és Észak-Magyarországon (közel 10%), 2015-ben Dél-Dunántúlon (közel 8%) következett be. Közép-Magyarországon a növekedés nem arányaiban, hanem abszolút értékben volt kiemelkedő: 2013-ról 2015-re az árbevétel 2,0 ezer milliárd forinttal nőtt.

Közép-Magyarországon a kkv-k nagyobb arányban részesedtek az árbevételből (50%), mint a szervezet-számból (42%). A többi régióban a kkv-k száma a teljes szervezetszámnak 8,0–11,4%-át tette ki, miközben a kkv-k által realizált árbevétel 5,9–10,9%-át adta az országosan elért, teljes kkv-szektor által realizált árbevételnek.

4. tábla

A kis- és középvállalkozások nettó árbevétele

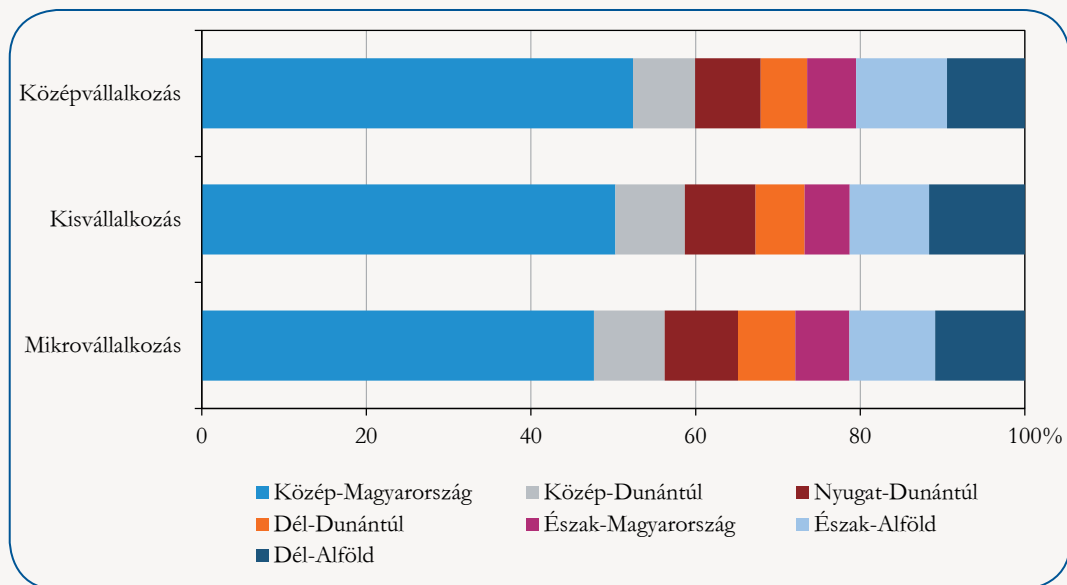
Év	Régió	Millió forint	Megoszlása régió szerint, %	Részesedés az összes vállalkozás árbevételéből, %	Egy kkv-ra jutó árbevétel, millió forint
2013	Közép-Magyarország	17 020 242	50,0	40,0	66,7
	Közép-Dunántúl	2 790 763	8,2	34,1	47,2
	Nyugat-Dunántúl	2 857 340	8,4	42,5	48,4
	Dél-Dunántúl	2 039 099	6,0	58,7	41,5
	Észak-Magyarország	2 002 686	5,9	39,8	40,0
	Észak-Alföld	3 593 008	10,6	53,4	52,3
	Dél-Alföld	3 713 690	10,9	60,6	54,6
	Ország összesen	34 016 827	100,0	43,2	55,8
2014	Közép-Magyarország	18 005 308	49,6	40,1	67,7
	Közép-Dunántúl	3 029 124	8,4	35,3	49,9
	Nyugat-Dunántúl	3 122 448	8,6	39,1	51,1
	Dél-Dunántúl	2 165 723	6,0	58,2	42,8
	Észak-Magyarország	2 184 596	6,0	40,8	42,6
	Észak-Alföld	3 849 854	10,6	53,3	53,4
	Dél-Alföld	3 914 963	10,8	57,9	55,8
	Ország összesen	36 272 017	100,0	42,9	57,4
2015 ^{a)}	Közép-Magyarország	19 032 047	50,2	40,5	67,3
	Közép-Dunántúl	3 094 603	8,2	33,8	47,2
	Nyugat-Dunántúl	3 209 228	8,5	36,9	48,9
	Dél-Dunántúl	2 335 430	6,2	58,7	43,3
	Észak-Magyarország	2 274 280	6,0	39,7	42,3
	Észak-Alföld	3 939 974	10,4	52,3	51,0
	Dél-Alföld	4 023 776	10,6	55,3	53,3
	Ország összesen	37 909 338	100,0	42,4	56,2

^{a)} Előzetes adatok.

Annak ellenére, hogy a kis- és középvállalkozások között a mikrovállalkozások számának túlsúlya jellemző (az egyes években 94,4–94,5%), az árbevétel mindössze 30,5–31,4%-át realizálták (a legnagyobb részt a három év közül 2015-ben képviselték az árbevételből). Ezzel szemben a kkv-k 0,8%-át képviselő középvállalkozások árbevétel-súlya volt mindhárom évben a legmagasabb (35,5–37,8%) a kkv-kon belül, a szervezetek közel 5%-át kitevő kisvállalkozások súlya pedig 31,7 és 33,0% között mozgott az egyes években. Az árbevétel kkv-kategóriák szerinti összetétele régióként kissé különbözött. A mikrovállalkozások az átlagosnál kisebb szerepet töltenek be Közép-Magyarországon. A kisvállalkozások részesedése az árbevételből Észak-Magyarországon volt a legalacsonyabb, Dél-Alföldön a legmagasabb. A középvállalkozások részesedése az árbevételből Közép-Magyarországon és Észak-Alföldön emelkedett ki.

5. ábra

A kis- és középvállalkozások árbevételének regionális megoszlása méretkategória szerint, 2015

Országosan a vizsgált körbe tartozó mintegy 575–635 ezer mikrovállalkozás, illetve a minden évben körülbelül 30 ezer kisvállalkozás által elért összes nettó árbevétel szinte azonos (10–12,5 ezer milliárd forint évente), míg a körülbelül 4–5 ezer középvállalkozás adata mindhárom évben kiemelkedő – 2013-ban 2 ezer, 2014-ben és 2015-ben 1,5 ezer milliárddal volt magasabb a mikrovállalkozások adatánál.

A vállalkozások méretének növekedésével egyre jobban nő az éves árbevételük. Egy mikrovállalkozás mindhárom évben átlagosan 18–19, egy kisvállalkozás 370–390 millió forint nettó árbevételt könyvelhetett el, míg a középvállalkozások már körülbelül 2,6 milliárd forintot realizáltak.

2013-ban, 2014-ben és 2015-ben a hazai kkv-k árbevételének közel 70%-át szolgáltatásnyújtással foglalkozó, 26–27%-át ipari, építőipari tevékenységet folytató, nagyjából 5%-át pedig mezőgazdasági termeléssel foglalkozó vállalkozások realizálták. Különösen jelentős volt a szolgáltatásokon belül a kereskedelem, gépjárműjavítás (G ág) szerepe, amely mindhárom évben 40% körüli részesedést ért el a teljes kkv-szektor árbevételéből. A mikrovállalkozások árbevételének több mint háromnegyedét a szolgáltatások körében specializálódott mikrovállalkozások érték el, a létszám növekedésével azonban az árbevétel mind nagyobb hányada kötődött az ipari szervezetekhez. A középvállalkozások árbevételének több mint harmada ipari és építőipari tevékenységből keletkezett.

Az árbevétel szektorok közötti megoszlása régióként különbözött, mivel térségenként más és más gazdaságföldrajzi adottság, az infrastruktúra fejlettsége és a felvevőpiacok elérhetősége. Közép-Magyarországon az árbevétel több mint ¾-ét valamilyen szolgáltatási szektorban bejegyzett vállalkozás realizálta, ezen belül abszolút értéken a kereskedelem, gépjárműjavítással (G ág), míg a többi régióhoz viszonyítva az információ és kommunikációval (J ág), ingatlanügyletekkel (L ág), szakmai, tudományos, műszaki tevékenységgel (M ág), adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenységgel (N ág) foglalkozó, illetve a művészet, szórakoztatás, szabadidő (R ág) területén működő kkv-k jelentősége emelkedik ki. Az olyan,

számottevő iparral rendelkező térségekben, Közép-Dunántúlon és Észak-Magyarországon a bevételek 30–40%-a származott ipari és építőipari tevékenységből. Dél-Dunántúlon és az Alföldön a bevétel szerkezete kiegyenlítettebb, a kedvező agroökológiai körülmények miatt ezekben a térségekben a mezőgazdaság súlya 10% feletti. Mivel agrárgazdasági szempontból a legjobb adottságú területek a Duna-Tisza közén és a Tiszántúlon vannak, a kkv-k növénytermesztésből és állattenyésztésből származó árbevételének 45%-át fele-fele arányban a két alföldi régióban bejegyzett vállalkozások realizálták. Az ipari értékesítésből minden harmadik, az építőipari teljesítésekből minden második forint, de a szolgáltatásokból kiszámlázott összeg 55%-a közép-magyarországi szervezetekhez került. Az utóbbi régióban nyilvántartott kkv-k részesedése különösen a gazdasági jellegű szolgáltatások körében magas.

Bruttó hozzáadott érték

A bruttó hozzáadott érték a gazdaság szereplőinek adott időszaki értékteremtése. Többek között ez nyújt fedezetet a munkavállalók részére kifizetett személyi jellegű ráfordításokra, a részvényesek vagy tulajdonosok részére kifizetett vállalkozási tevékenységből származó nyereségre, illetve a befektetett eszközök értékcsökkenésére és a bérleti díjakra. A termelési érték és a folyó termelő felhasználás különbözeteként számított eredménymutató a gazdasági fejlettséget bemutató bruttó hazai termék (GDP) komponense. A vállalkozások, azon belül is a legnagyobb foglalkoztatók meghatározó szerepet töltenek be a nemzetgazdasági jövedelmek előállításában.

Magyarország 2013-ban a vállalkozások együttesen 15,3 ezer milliárd forint bruttó hozzáadott értéket produkáltak. A teljes vállalkozói kör bruttó hozzáadott értéke 2014-ben és 2015-ben is nőtt, 2015-re elérte a 18,3 ezer milliárd forintot. Ezen belül azonban jelentős a koncentráció: a vállalati szektor teljesítményének több mint felét a vállalkozások számának 0,8–0,9%-át képviselő, nem a kkv-körbe tartozó szervezetek termelték meg.

A kis- és középvállalkozások 2013-ban 6,8, 2014-ben 7,3, 2015-ben 7,9 ezer milliárd forint bruttó hozzáadott értéket hoztak létre. 2014-ben a kkv-k hozzáadott értéke folyó áron 8,5, 2015-ben 7,4%-kal emelkedett a megelőző évhez viszonyítva.

2013-ban, 2014-ben és 2015-ben a bruttó hozzáadott érték közel felét (47,9–49,6%-át) – a kkv-k számából ennél kisebb arányban (42%) részesedő – közép-magyarországi vállalkozások állították elő. A többi régió aránya külön-külön nem érte el a 11%-ot, ezen belül a gazdaságilag kevésbé fejlettnak számító Dél-Dunántúl volt a legalacsonyabb (6,1–6,2%). Egy lakosra az egyes években átlagosan 683, majd 743, végül 801 ezer forintnyi, kkv-k által megtermelt hozzáadott érték jutott. A mutató Közép-Magyarországon volt mindhárom évben a legmagasabb (az országos átlag körülbelül másfélszerese), Észak-Magyarországon a legalacsonyabb (az országos átlag 53–55%-a).

5. tábla

A kis- és középvállalkozások bruttó hozzáadott értéke

Év	Régió	Millió forint	Megoszlása régió szerint, %	Részesedés az összes vállalkozás bruttó hozzáadott értékéből, %	Egy kkv-ra jutó bruttó hozzáadott érték, ezer forint
2013	Közép-Magyarország	3 353 915	49,6	41,0	13 137,4
	Közép-Dunántúl	592 432	8,8	38,3	10 029,0
	Nyugat-Dunántúl	626 847	9,3	41,3	10 607,3
	Dél-Dunántúl	417 497	6,2	49,0	8 490,5
	Észak-Magyarország	431 839	6,4	47,2	8 628,7
	Észak-Alföld	665 081	9,8	56,8	9 672,6
	Dél-Alföld	674 027	10,0	62,4	9 908,7
	Ország összesen	6 761 639	100,0	44,3	11 094,4
2014	Közép-Magyarország	3 512 084	47,9	39,6	13 205,1
	Közép-Dunántúl	680 499	9,3	39,5	11 206,1
	Nyugat-Dunántúl	708 392	9,7	39,5	11 602,9
	Dél-Dunántúl	453 914	6,2	50,1	8 976,5
	Észak-Magyarország	481 455	6,6	47,7	9 391,5
	Észak-Alföld	753 566	10,3	56,7	10 446,7
	Dél-Alföld	743 951	10,1	61,3	10 596,7
	Ország összesen	7 333 861	100,0	43,5	11 605,8
2015 ^{a)}	Közép-Magyarország	3 827 130	48,6	39,8	13 533,2
	Közép-Dunántúl	728 602	9,2	37,8	11 108,4
	Nyugat-Dunántúl	742 164	9,4	37,9	11 304,5
	Dél-Dunántúl	480 343	6,1	50,9	8 901,2
	Észak-Magyarország	504 421	6,4	43,5	9 386,0
	Észak-Alföld	799 784	10,1	56,4	10 359,1
	Dél-Alföld	797 722	10,1	60,3	10 570,6
	Ország összesen	7 880 166	100,0	43,0	11 684,4

^{a)} Előzetes adatok.

2013-ban egy kkv átlagosan 11,1 millió forinttal járult hozzá a hozzáadott érték előállításához. Ez az adat 2014-ben 11,6 millió, 2015-ben 11,7 millió forintra nőtt. Mindhárom évben Közép-Magyarországon volt a legmagasabb az egy kkv által megtermelt bruttó hozzáadott érték.

A mikrovállalkozások részesedése a bruttó hozzáadott értékből 2013 és 2015 között folyamatosan nőtt (2013-ban 33,8, 2015-ben 34,8%). Közép-Magyarország kivételével minden régióban a mikrovállalkozások hozták létre a bruttó hozzáadott érték legnagyobb részét (35,4–40,6%-át). A kisvállalkozások – növekvő tendenciát mutatva – a hozzáadott érték 30,6–32,7%-át adták az egyes években, ezen belül a kedvező mezőgazdasági adottságokkal rendelkező Dél-Alföldön kiemelkedően teljesítettek. A középvállalkozások hozzájárulása a hozzáadott értékhez 2013 és 2015 között folyamatosan csökkent, 2015-re 32,4%-ra mérséklődött.

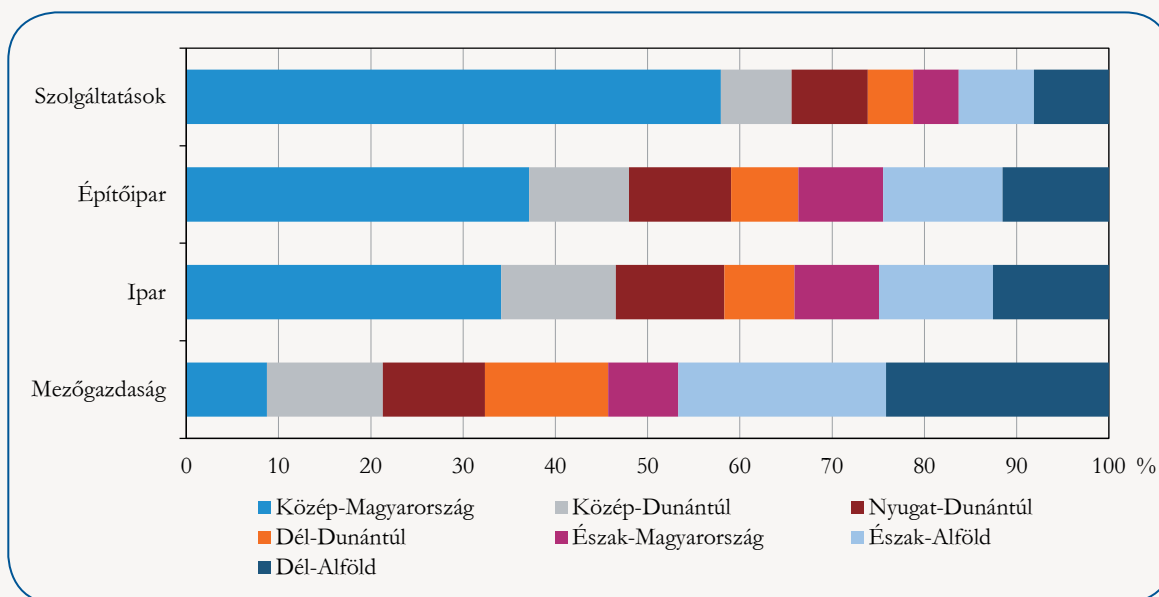
A szolgáltatási szektorba (G–S ágak) tartozó kkv-k – a főtevékenység szerinti megoszláshoz hasonlóan – meghatározó szerepet töltenek be a jövedelemtermelésben is: a kkv-k körülbelül nyolctizede a szolgáltatási szektorban tevékenykedett, és a bruttó hozzáadott érték 63–64%-át állították elő.

Közép-Magyarországon a szolgáltatások a bruttó hozzáadott érték több mint háromnegyedét termelték meg. Ebben a régióban a kereskedelem, gépjárműjavítás (G ág), az információ, kommunikáció (J ág), az ingatlanügyletek (L ág), a szakmai tudományos, műszaki tevékenység (M ág), az adminisztratív és szolgáltatást

támogató tevékenység (N ág), az oktatás (P ág), illetve a művészet, szórakoztatás, szabadidő (R ág) részese-
sedése volt az átlagnál nagyobb. A többi régióban a szolgáltatások súlya elmaradt az országos átlagtól.
A mikrovállalkozások esetében a bruttó hozzáadott érték döntő része a szolgáltatási ágakban keletkezett
(mindhárom évben körülbelül háromnegyede), a vállalkozások méretének növekedésével ugyanakkor a jö-
vedelem mind nagyobb hányada származott termelő tevékenységből, azon belül is döntően ipari termékek
gyártásából és értékesítéséből, valamint építőipari tevékenységből (B–F ágak): a kisvállalkozásoknál ez az
arány 32,5–32,7, a középvállalkozásoknál 43,0–44,3%.

6. ábra

A kis- és középvállalkozások bruttó hozzáadott értékének regionális megoszlása
összevont gazdasági ágak szerint, 2015

A kkv-k körülbelül 8%-át képviselő ipari szervezetek magas termelékenységüknek köszönhetően a bruttó hozzáadott érték közel egynegyedét (22,2–23,4%-át) állították elő. Mindegyik régióban a szervezetszám alapján képviselt súlyuknál nagyobb arányt értek el a hozzáadott értékből. Észak-Magyarországon a bruttó hozzáadott érték 31,8–35,5%-a származik ipari tevékenységet folytató kkv-tól. Az építőipar jelentősége Közép-Magyarországon a legkisebb, Közép- és Dél-Dunántúlon, illetve Észak-Magyarországon a legnagyobb. Országosan az egyes években a kkv-k hozzáadott értékének 4,3–4,9%-a származott a mezőgazdaságból. A kedvező agrártermelési adottságok és a többi ágazat átlagnál kisebb értéktermelő-képessége miatt azonban a Dél-Dunántúlon és a két alföldi régióban a mezőgazdaság ennek több mint a kétszeresével (9,4–11,1%) járult hozzá a hozzáadott értékhez.

Beruházás

Mivel a nemzetgazdaság összes beruházásában² meghatározó súlyt képviselnek egyrészt a külföldi érdekeltségű vállalkozások, másrészt a költségvetési szervek és az állami tulajdonú gazdasági társaságok, harmadrészt a háztartások lakásberuházásai, a kis- és középvállalkozások által eszközölt beruházások csekélyebb jelentőséggel bírnak: a vizsgált három évben a kkv-k a nemzetgazdaság összes beruházásainak átlagosan csak mintegy 24,9%-át valósították meg. A vállalkozások összes beruházásában sem meghatározó a szerepük,

² A közgazdasági elemzésekben – a kkv-szektor esetében is – az új tárgyi eszközök létrejöttét jelentő nemzetgazdasági beruházásokat érdemes vizsgálni, mert a kkv-szektor szintjén ez ragadja meg a valós beruházási folyamatokat. Megjegyezzük, hogy az Európai Tanács által a vállalkozásszerkezeti statisztikában előírt „bruttó beruházás” fogalom magába foglalja a használt tárgyi eszközök adásvételéből származó beruházásokat is, ami a kkv-szektor szintjén – például egy tárgyi eszköz többszörös értékesítése miatt – torzíthatja a makroszámokat. A nemzetgazdasági beruházásról részletesen lásd a metainformációkat a KSH honlapján:

http://www.ksh.hu/apps/meta.objektum?p_lang=HU&p_menu_id=110&p_ot_id=100&p_obj_id=QB

hiszen a foglalkoztatásban, az árbevételben, vagy a hozzáadott értékben képviselthez viszonyítva alacsony, a három év átlagában mintegy 34,8%-os a részarányuk.

6. tábla

A kis- és középvállalkozások nemzetgazdasági beruházásai

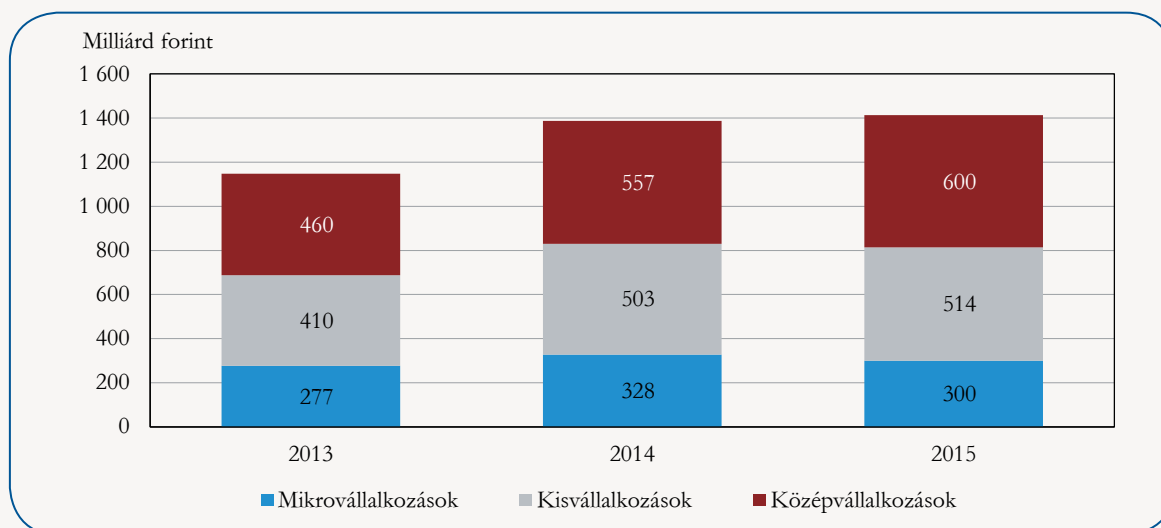
Év	Beruházás, millió forint	Ebből:			Becsült volumen- változás előző évhez képest, %	Részeseedés, %	
		építési beruházás	gép, berendezés, jármű	egyéb		a vállalkozások összes beruházá- sából	a nemzet- gazdaság összes beruházá- sából
2013	1 147 596	448 326	663 950	35 320	n.a.	35,5	25,1
2014	1 387 644	466 678	881 791	39 175	19,2	34,8	25,1
2015 ^{a)}	1 413 985	541 500	833 138	39 347	0,3	34,1	24,5

^{a)} Előzetes adatok.

A kkv-szektor beruházásai 2014-ben dinamikusan nőttek: a hazai kkv-szektor beruházásait elősegítette a pénzügyi forrásoldal az alacsony (hazai és nemzetközi) jegybanki alapkamatokon túlmenően – számos egyéb kamattámogatott konstrukció mellett – a Növekedési és Hitelprogram keretében igényelhető alacsony kamatozású beruházási célú kölcsönök révén. A beruházási folyamatok alakulásában a vizsgált időszakban a legfontosabb tényező azonban – a kkv-k üzleti tevékenységének eredményessége mellett – az volt, hogy az uniós támogatásból megvalósuló, új tárgyi eszköz beszerzésben is érintett projektek kifizetései³ megnöttek 2014-ben. A bővülés ebben az évben elsősorban a gép-, berendezés-, járműberuházásokat érintette, ami egyébként is a legjelentősebb összetevő a kkv-k beruházásaiban anyagi-műszaki összetétel szerint.

7. ábra

A kkv-szektor nemzetgazdasági beruházásai méretkategória szerint

A dinamikus növekedés 2015-ben már nem folytatódott, a kkv-beruházások lényegében stagnáltak a 2014. évi magas bázison (a 2015. évi beruházások volumene közel 20%-kal, folyó áron 266,4 milliárd forinttal haladta meg a 2013. évit). A 2015-ben bekövetkezett beruházási teljesítményérték-megtorpanás nem egyenlően érintette a kkv-szektor: a középvállalkozások lényegesen tovább tudták növelni (6,1%-kal) beruházásaikat ebben az évben. Mivel a nem kkv-vállalkozások és általában a gazdasági szervezetek beruházásai 2015-ben 2014-hez viszonyítva kisebb ütemben, de tovább bővültek, a kkv-szektor

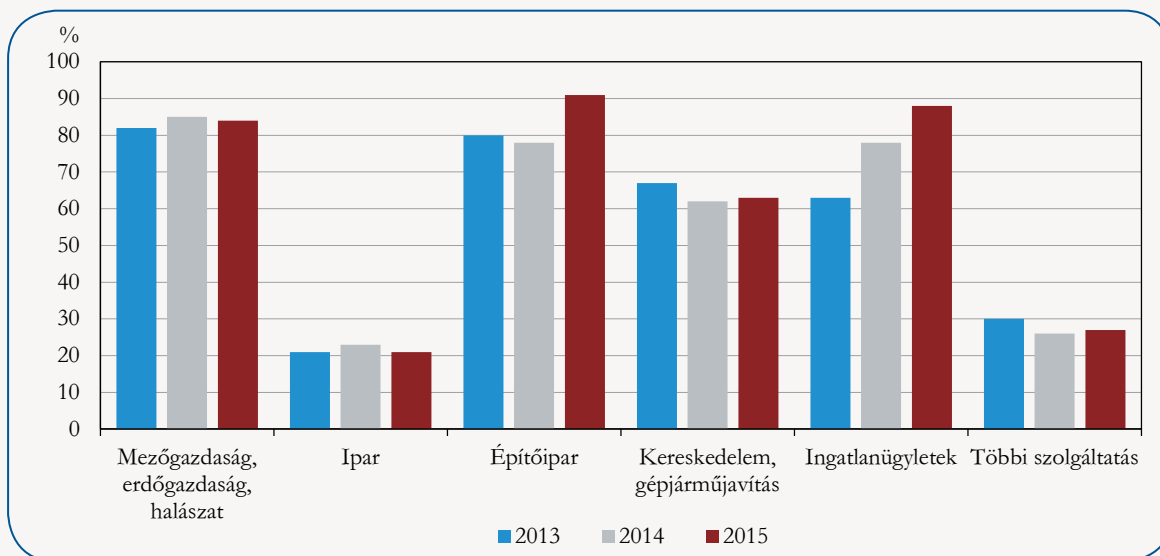
³ A Miniszterelnökségtől a KSH negyedévente átveszi az uniós forrásokhoz kötődő, tárgyeszköz-beszerzésben érintett pályázatok nyertes projektjeinek egyedi adatait (ún. EMIR- és FAIR-adatbázisok).

relatív súlya a nemzetgazdasági beruházásokban – valamint a vállalkozások beruházásaiban – a vizsgált három év folyamán némileg csökkent.

8. ábra

**A kkv-szektor beruházásainak részesedése a vállalkozások összes beruházásából
összevont nemzetgazdasági ágak szerint**

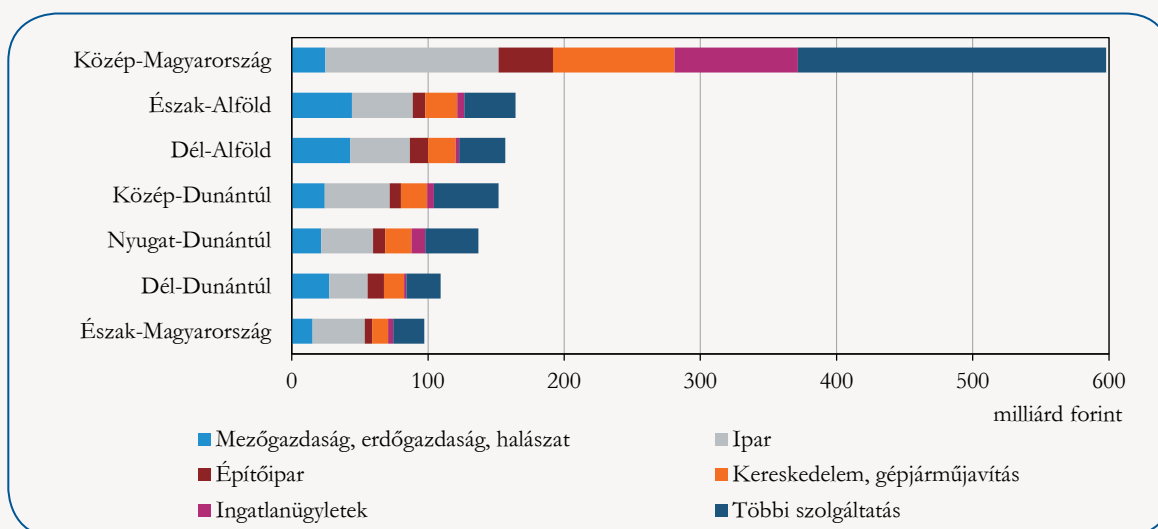

A kis- és középvállalkozások beruházásokban játszott szerepét növeli, hogy egyes nemzetgazdasági ágakban meghatározó az aktivitásuk, például a mezőgazdaságban, az építőiparban vagy az ingatlanügyletekben a vállalkozások beruházásainak túlnyomó hányadát a kkv-szektor adja. Ugyanakkor más nemzetgazdasági ágakban (például az iparban vagy az egyéb szolgáltatások területén) a nem kkv gazdasági szervezetek beruházásai jelentősen felülmúlják a kis- és középvállalkozói kör investícióit.

A kis- és középvállalkozások beruházásainak területi megoszlását vizsgálva⁴ – a gazdaság súlypontjának megfelelően – Közép-Magyarország jelentősége (az árbevétel- és a hozzáadottérték-adatokhoz hasonlóan) kiemelkedő: a vizsgált időszakban a kkv-körbe sorolt vállalkozások beruházásainak átlagosan 38,7%-a itt valósult meg. Az egyes régiókat tekintve 2015-ben a kkv-beruházások jelentősen különböztek – összefüggésben a régiók gazdasági fejlettségével – az új fejlesztések nemzetgazdasági ágak szerinti megoszlásában: a szolgáltatások részaránya például Közép-Magyarországon összesítve 68, Dél-Alföldön 36, Dél-Dunántúlon 38% volt.

9. ábra

A kis- és középvállalkozások beruházási teljesítményértéke régiónként, 2015

⁴Székhely szerinti adatok alapján.

Hasonló eltéréseket találunk a kkv-szektor régiónkénti ipari beruházásaiban 2015-ben. A kkv-k beruházásainak 40%-a kötődik az iparhoz Észak-Magyarországon (elsősorban a tercier szektorban tevékenykedő kis- és középvállalkozások alacsonyabb beruházásai miatt), de csak 28%-a az iparilag egyébként fejlettebb Nyugat-Dunántúlon. Régióként jelentősen eltér az összes vállalkozás beruházásaiból való részesedés is, hiszen 2015-ben a Dél-Dunántúlon ez az arány meghaladta az 58, Közép-Magyarországon viszont nem érte el a 28%-ot.

Az iparhoz és a szolgáltatásokhoz hasonlóan a kkv-k építőipari és mezőgazdasági beruházásai is jelentősen különböznek régiók szerint. Az építőiparba jutott – az egész országot tekintve – a kkv-k beruházási ráfordításainak 6,9%-a, azonban régiós szinten ez az arány Dél-Dunántúlon volt a legmagasabb (10,9%), a többi régióban 5,4–8,5% közötti. Ugyanakkor Dél-Dunántúlon, illetve a két alföldi régióban az ott teljesített kkv-beruházások értékének több mint negyede a mezőgazdaságba került, ami kiemelkedőnek számít, mivel országos szinten a kkv-szektorban a mezőgazdasági beruházások aránya csupán 14%.

A vizsgált éveket összevetve egyértelműen emelkedő trend mutatható ki a kis- és középvállalkozások beruházásaiban. Ennek keretében például az egy kkv-ra jutó beruházás is nőtt valamelyest a vizsgált időszakban: 2013-ban egy kkv beruházásra átlagosan 1,9 millió, 2015-ben 2,1 millió forintot fordított. (Az egy kkv-ra jutó beruházásokban nincsen lényeges területi különbség.)

Kedvezőtlennek mondható, hogy a kis- és középvállalkozások az általuk előállított bruttó hozzáadott érték alacsony hányadát fordították investíciókra, annak ellenére is, hogy ez a hányad csekély mértékben emelkedett a vizsgált időszakban. A vállalkozás tartós működését elősegítő tárgyi eszközök vásárlására a bruttó hozzáadott érték kevesebb mint ötödét költötték a tulajdonosok mindhárom vizsgált évben. Mindez a kkv-szektor alacsony beruházási hajlandóságára, illetve az amortizáció feletti nettó beruházások csekély volumenére utalhat, ami összefüggésben lehet azzal, hogy a kkv-szektor döntéshozói a beruházások alacsony megtérülését prognosztizálják a pótlólagos befektetéseikre.

Az egyes kkv-k által megvalósított beruházások nagysága részben függ az elért árbevételtől, és a szervezet méret növekedésével párhuzamosan nő. A mikrovállalkozások átlagosan mintegy 650 ezer forintot fordítottak beruházásokra 2015-ben, a kisvállalkozások már ennél közel huszonötször nagyobb összeget, több mint 16 millió forintot. A középvállalkozások körében ismét nagyságrendi ugrás történt: ezek a szervezetek 2015-ben átlagosan 116 millió forintot fordítottak beruházásokra. A kkv-k beruházásainak 42,5%-át a középvállalkozások, 21,2%-át a mikrovállalkozások, valamint 36,3%-át a kisvállalkozások eszközölték 2015-ben.

7. tábla

A kis- és középvállalkozások nemzetgazdasági beruházásai régiók szerint

Év	Régió	Beruházások összesen, millió forint	Megoszlása régió szerint, %	Részesedés az összes vállalkozás nemzetgazdasági beruházásából, %	Egy kkv-ra jutó beruházás, millió forint	Beruházási ráta a bruttó hozzáadott érték %-ában
2013	Közép-Magyarország	420 468	36,6	29,6	1,6	12,5
	Közép-Dunántúl	114 293	10,0	30,3	1,9	19,3
	Nyugat-Dunántúl	122 775	10,7	25,3	2,1	19,6
	Dél-Dunántúl	96 101	8,4	56,9	2,0	23,0
	Észak-Magyarország	86 114	7,5	42,7	1,7	19,9
	Észak-Alföld	149 548	13,0	46,1	2,2	22,5
	Dél-Alföld	158 297	13,8	62,7	2,3	23,5
	Ország összesen	1 147 596	100,0	35,5	1,9	17,0
2014	Közép-Magyarország	514 301	37,1	27,3	1,9	14,6
	Közép-Dunántúl	151 584	10,9	30,8	2,5	22,3
	Nyugat-Dunántúl	147 917	10,7	30,2	2,4	20,9
	Dél-Dunántúl	119 110	8,6	60,2	2,4	26,2
	Észak-Magyarország	101 594	7,3	35,0	2,0	21,1
	Észak-Alföld	170 227	12,3	48,2	2,4	22,6
	Dél-Alföld	182 911	13,2	65,8	2,6	24,6
	Ország összesen	1 387 644	100,0	34,8	2,2	18,9
2015 ^{a)}	Közép-Magyarország	597 832	42,3	27,8	2,1	15,6
	Közép-Dunántúl	151 772	10,7	31,0	2,3	20,8
	Nyugat-Dunántúl	137 072	9,7	28,3	2,1	18,5
	Dél-Dunántúl	109 307	7,7	58,4	2,0	22,8
	Észak-Magyarország	97 178	6,9	34,1	1,8	19,3
	Észak-Alföld	164 161	11,6	55,9	2,1	20,5
	Dél-Alföld	156 663	11,1	61,0	2,1	19,6
	Ország összesen	1 413 985	100,0	34,1	2,1	17,9

^{a)} Előzetes adatok.

Foglalkoztatás

A 2015. évi előzetes adatok alapján a kis- és középvállalkozásoknál a szervezet tevékenységében részt vevők éves átlagos létszáma összesen 1 millió 952,3 ezer fő volt, ebből 21,8 ezer fő nonprofit gazdasági társaságnál dolgozott. Utóbbi szervezeti körtől eltekintve a foglalkoztatottak száma 2014-ben 2,7, 2015-ben 3,2%-kal haladta meg az egy évvel korábit. Eközben a nem kkv-körbe tartozó vállalkozások esetében (szintén figyelmen kívül hagyva a nonprofit gazdasági társaságok adatait) 2014-ben 4,2, 2015-ben 3,3%-kal bővült a szervezet tevékenységében részt vevők száma. A kkv-k foglalkoztatási súlya mindhárom évben hasonló: a kkv-körben foglalkoztatottak aránya az összes nem pénzügyi főtevékenységű – nonprofit gazdasági társaságokat nem tartalmazó – vállalkozási körhöz viszonyítva 2013 és 2014 között 0,3 százalékponttal csökkent, majd 2014 és 2015 között nem változott (68,1%). A nonprofit gazdasági társaságok adatait is figyelembe véve ez az arány 66,9% volt 2015-ben.

8. tábla

Szervezet tevékenységében részt vevők éves átlagos száma

(ezer fő)

Megnevezés	Vállalkozások összesen ^{a)}			Ebből: vállalkozások nonprofit gazdasági társaságok nélkül (gazdálkodási forma alapján vállalkozásnak minősülő szervezetek)		
	2013	2014	2015 ^{b)}	2013	2014	2015 ^{b)}
Kkv-körbe tartozók	1 820,9	1 870,9	1 952,3	1 820,9	1 870,3	1 930,5
Kkv-körbe nem tartozók	840,9	880,9	963,1	840,9	876,0	905,2
Együtt	2 661,8	2 751,7	2 915,4	2 661,8	2 746,2	2 835,7

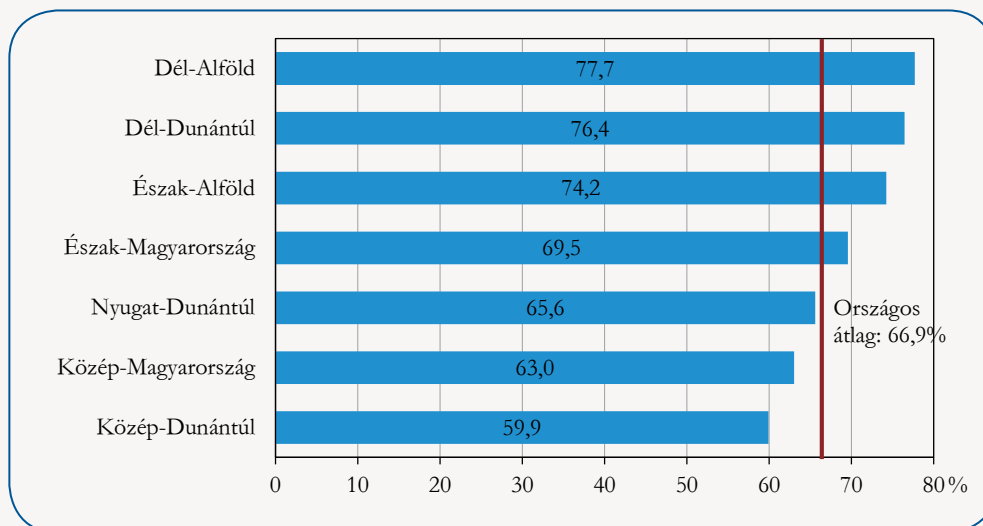
^{a)} A kiadvány módszertanának megfelelően a vállalkozások közé soroljuk a nonprofit gazdasági társaságokat.

^{b)} Előzetes adatok.

A kkv-k foglalkoztatásban betöltött szerepe régióként eltér. A kkv-körben foglalkoztatottak száma az összes nem pénzügyi főtevékenységű vállalkozáson belül (továbbiakban a módszertani leírásnak megfelelően a nonprofit gazdasági társaságok adatait beleértve) a nagyobb külfölditőke-befektetéseket, illetve nagyvállalati centrumokat koncentráló Közép-Magyarországon és Közép-Dunántúlon volt a legalacsonyabb (59,9–64,2%) mindhárom évben. Ezzel szemben a Dél-Dunántúlon, valamint Észak- és Dél-Alföldön a héttizedet is felülmúlta ez az arány.

10. ábra

A kis- és középvállalkozásoknál foglalkoztatottak aránya az összes vállalkozás körében, * 2015

* Székhely szerinti adatok alapján.

A kkv-knál foglalkoztatottak területi megoszlása a vállalkozások számához hasonlóan alakult, Közép-Magyarországon és a két alföldi régióban azonban a foglalkoztatási súlyuk nagyobb, mint a szervezet-számnál látható arányuk. Itt is erőteljes koncentráció érvényesült: a létszám 42,4%-át közép-magyarországi szervezetek foglalkoztatták 2015-ben, a többi régió súlya 7,5 és 11,7% között szóródott. Az egyes régiók foglalkoztatási súlya a kkv-körön belül lényegében változatlan volt az elmúlt három évben.

Miközben a kkv-körbe nem tartozó nagyvállalatok esetében közel minden második foglalkoztatott ipari főtevékenységű szervezetnél (B–E ágak) dolgozott 2015-ben, addig a kis- és középvállalkozásoknál az ipari szervezetek foglalkoztatási súlya ennél jóval alacsonyabb volt (18,2%). Ez az arány az elmúlt három évben nagyon kis mértékben, de csökkent, 2013-ban 19,3% volt. A kkv-körben a szervezet tevékenységében részt

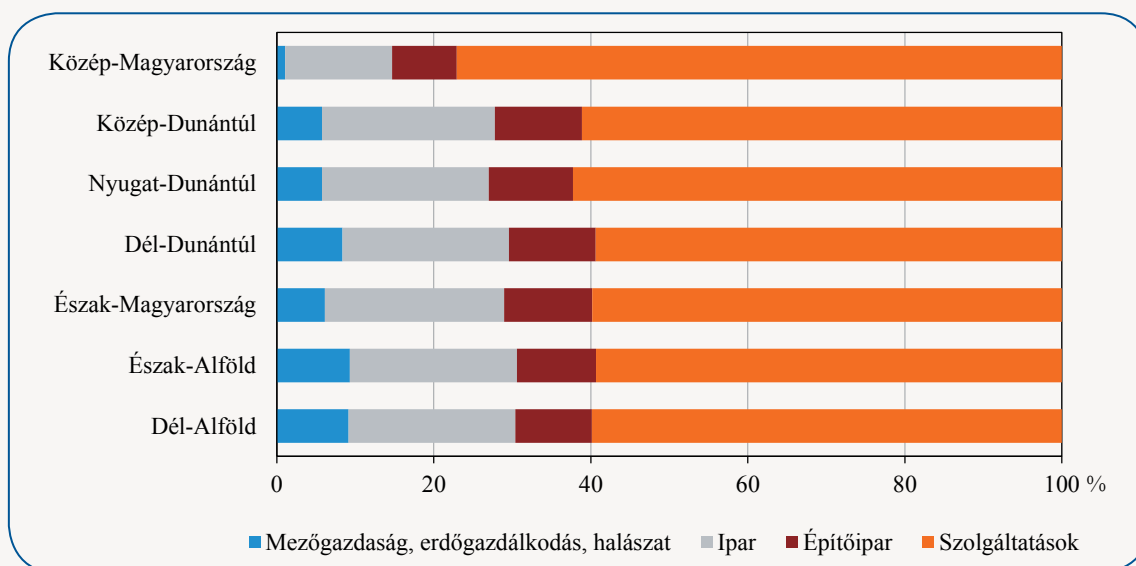
vevők 67,4%-át szolgáltatási ágazatokban (G–S ágak) foglalkoztatták. 2015-ben ezzel egy nagyon enyhe, 1 százalékponton belüli növekedés következett be a szektor foglalkoztatási szerepében. A legdominánsabb ágazat a kereskedelem, gépjárműjavítás (G ág) volt, amely a kkv-k teljes létszámának 22,3–23,3%-áért felelt az elmúlt három évben. Ezt követte a szakmai, tudományos műszaki tevékenység (M ág), a kkv-körben foglalkoztatottak közül minden 10. személy álláshelyét biztosította az ágazat a 2013 és 2015 közötti időszakban, a többi szolgáltatási ágazat súlya 10% alatti volt. Közel minden huszadik foglalkoztatott mezőgazdasági főtevékenységű szervezetnél dolgozott 2015-ben (4,8%). A nemzetgazdasági ág foglalkoztatásban betöltött szerepe a kkv-körön belül lényegében változatlan a megfigyelt időszakban. Az építőipar foglalkoztatási szerepe az előbbinél hangsúlyosabb, a kkv-k esetében a szervezet tevékenységében részt vevők 9,6%-a dolgozott a nemzetgazdasági ágban 2015-ben, hasonlóan a 2013. évi (9,3%) és a 2014. évi (9,5%) értékhez.

Közép-Magyarország kiemelkedik a régiók közül, a szolgáltatási szektorban dolgozók aránya itt elérte a 77,1%-ot 2015-ben, a többi régióban ez az arány 59,4 és 62,3% között szóródott. Az elmúlt két évben a szektor foglalkoztatási szerepe minden régióban nagyon enyhe növekedést mutat. A mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya a jobb termelési adottságokkal rendelkező Észak- és Dél-Alföldön, valamint a Dél-Dunántúlon 8,4–9,3% között alakult, ezzel szemben Közép-Magyarországon 1,1%-ot tett ki, miközben az országos átlag 4,8% volt. A mezőgazdasági szervezetek foglalkoztatási súlya a kkv-körben 2013-hoz és 2014-hez képest lényegében változatlan volt minden régióban.

Annak ellenére, hogy az ipari termelés leginkább a nem kkv-körbe tartozó szervezetekhez kötődik, a kkv-k által foglalkoztatottak közel egyötödének ipari vállalkozások biztosított munkalehetőséget. A régiók közül az ágazat súlya Közép-Magyarországon a legkisebb: 13,6% volt 2015-ben, 0,6, illetve 0,4 százalékponttal alacsonyabb a 2013., valamint 2014. évi értéknél. A többi régióban a szektor foglalkoztatási súlya 21,2 és 22,8% között mozgott 2015-ben. 2013-ban Észak-Magyarországon 24,6% volt az ipari főtevékenységű szervezeteknél foglalkoztatottak aránya a kkv-körben, ami a régiók között az elmúlt három évben a legmagasabb. 2015-re ez az arány 22,8%-ra csökkent a régióban.

11. ábra

A kkv-k éves átlagos foglalkoztatottjainak száma nemzetgazdasági ágak és régiók szerint,* 2015

* A vállalkozás statisztikai főtevékenysége és székhelye szerinti adatok alapján.

A vállalkozások mérete alapján számbeli dominanciájukból következően a mikrovállalkozások szerepe a leghangsúlyosabb, a kkv-knál foglalkoztatottak 53,7%-ának biztosított kereseti lehetőséget, miközben a kisvállalkozások foglalkoztatási súlya 26,7, a közepes vállalkozásoké 19,6% volt 2015-ben. Ezek az arányszámok lényegében nem változtak 2013-hoz és 2014-hez képest.

Az egyes ágazatokban jelentősen eltért a különböző méretkategóriájú vállalkozások foglalkoztatási súlya. A szolgáltatási főtevékenységű szervezeteknél (G–S ágak) foglalkoztatottak 61,9%-a mikrovállalkozásnál

dolgozott 2015-ben, hasonlóan a 2013-ban és 2014-ben mért 62,6%-os arányhoz. A szektoron belül az oktatási tevékenységet (P ág) folytató szervezetek tevékenységében részt vevőknél a legmagasabb a mikrovállalkozások foglalkoztatási szerepe, 2015-ben 88,0%, 1,9 százalékponttal alacsonyabb, mint a 2014-es adat. Emellett 70,0% feletti értéket tapasztalhatunk a szakmai tudományos műszaki tevékenység (M ág), a humán egészségügyi, szociális ellátás (Q ág), valamint az egyéb szolgáltatás (S ág) területén dolgozók esetében is mindhárom évben. 2013-ban és 2014-ben a művészet, szórakoztatás, szabadidő főtevékenységű (R ág) kkv-körbe tartozó szervezetek körében a mikrovállalkozások súlya hasonlóan magas volt (80,4 és 79,8%), miközben 2015-re ez az érték 68,3%-ra csökkent a középvállalkozások foglalkoztatási súlyának az ágazaton belüli növekedése következtében. Mindeközben az ipari főtevékenységű szervezetek tevékenységében részt vevők létszámának 24,8%-át foglalkoztatták a mikrovállalkozások, 41,5%-ukat a középvállalkozások. Utóbbiak súlya az ipari ágazatokban a legmagasabb foglalkoztatás szempontjából mindhárom évben. A mezőgazdasági szervezetek tevékenységében részt vevők 43,9%-a mikrovállalkozásokhoz kötődött 2015-ben, és minden 4. foglalkoztatott középvállalkozáshoz. Az elmúlt három évben némileg erősödött a szektoron belül a mikrovállalkozások foglalkoztatási szerepe, 2013-ban 41,0% volt. Az építőipari főtevékenységű szervezeteknél a foglalkoztatottak 55,8%-a 10 fő alatti szervezetnél található, és csak minden 8. a középvállalkozásnál. Ezek az arányszámok lényegében megegyeztek a 2014-ben mért értékekkel, 2013-hoz képest azonban a kisvállalkozások foglalkoztatási szerepe az ágazatban némileg (1,9 százalékponttal) nőtt.

Megjegyzések

A kis- és középvállalkozásokkal kapcsolatos adatok honlapunkon a Tájékoztatói Adatbázisban érhetők el az alábbi linkeken:

<http://statinfo.ksh.hu/Stainfo/themeSelector.jsp?page=2&szst=QTA>

<http://statinfo.ksh.hu/Stainfo/QueryServlet?ha=YE401>

<http://statinfo.ksh.hu/Stainfo/QueryServlet?ha=YE402>

A vállalkozások bruttóhozzáadottérték-, árbevétel-, beruházás- és foglalkoztatottsági adatainak meghatározása a gazdasági tevékenységek egységes ágazati osztályozási rendszere 2008 (TEÁOR '08), valamint az Európai Tanácsnak a vállalkozásszerkezeti statisztikára (SBS) és a külföldi leányvállalatok szerkezetére és tevékenységére (FATS) vonatkozó rendeletei alapján történik (létszám-kategória, árbevétel, tevékenység, területi és ország szerinti bontásban). A beruházások esetében az SBS által előírt „Bruttó beruházás” részhalmazát képező nemzetgazdasági beruházásokat használjuk az elemzésekben. A TEÁOR '08 az Európai Unió NACE Rev. 2. tevékenységi osztályozásával van összhangban.

A vállalkozások bruttóhozzáadottérték-, árbevétel-, beruházás- és foglalkoztatottadatai a fentiek alapján a pénzügyi, biztosítási tevékenység, valamint a közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás ágazatok nélkül számított adatok. Az adatok forrása a legalább 20 főt foglalkoztató szervezetek esetében az éves gazdaságstatisztikai jelentések. A 19 fő és az alatti vállalkozások esetében az adatforrás szintén az éves gazdaságstatisztikai jelentések, azonban a megfigyelés ebben a körben kizárólag a kiválasztott vállalkozásokra terjed ki, az adatok teljeskörűsítése az adóadatok segítségével történik.

A százalékos- és viszonyszámokat a kerekítés nélküli adatokból számítjuk.

Az adatok és a megoszlási viszonyszámok kerekítése egyedileg történik, ezért a részadatok összegei el-
tér(het)nek az összesen adatoktól.

A népességre vetített mutatókat évközepi lakónépességi adatok alapján számítottuk.

További módszertani információk a www.ksh.hu oldalon elérhető metaadatok menüpontban olvashatók.

Jelmagyarázat:

- = A megfigyelt statisztikai jelenség nem fordult elő.
- 0 = a mutató értéke olyan kicsi, hogy kerekítve zérust ad.
- ... = Nem közölhető adat.

Elérhetőségek:

kommunikacio@ksh.hu

[Lépjen velünk kapcsolatba!](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789